

ZEMPLÉN.

Közlöny a társasélet, közgazdaszat s irodalom köréből.

27-ik szám.

MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAPON.

III-ik évfolyam.

Előfizetési ár:

Egy évre 6 frt.
Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 f. 50 k.
Előfizetési pénzek
valamint minden köz-
lemény a szerkesztő-
séghez S. a. Ujhelybe
bérmentv. küldendők.
Kéziratok nem adat-
nak vissza.
Nyílt térben egy
sor 10 kr.

Hirdetési díj:

3 hasábos petit sor
egyszeri hirdetésnél
5 kr.
Tobbszörinél olcsobb.
Bélyeg díj mindig
30 kr.
Előfizetések és hir-
detések felvételnek
Lövy A. könyvkeres-
kedésében és a szer-
kesztőségénél.

A bécsi világkiállítás ügyében. †)

Készülünk a bécsi világkiállításra! Ez azon jelszó, melynek ezennel a „Bor. füzetekben“ állandó rovatot nyitunk, s kétszeresen sajnáljuk már azért is, hogy szaklapunk 5—6000 előfizető helyett csak ugyanannyi százzal bír, mivel fentebbi jelszavunk sokkal csekélyebb körbe hat el, mint a mikép azt mi ohajtanók.

Termelési ágaink közt talán éppen a szőlőtermelés az, mely a külföld előtt legismeretlenebb, tekintve főleg boraink természetes valóóságát s kereskedelmi értékét.

Szőlőfajaink nagyobb részének természetét mi magunk sem ismerjük jó formán. Számtalan faj van, melyeknek elnevezésével sem vagyunk tisztában. Van faj, mely az egyik határon mézes név alatt ismeretes, míg ugyanazt a szomszéd határban Margitnak, — Takogyinak hívják s így tovább. A szőlősgazda pedig, ki elszigeteltségében összehasonlításokat tenni nem tud, nem is sejdítheti e szerint, hogy valamely fajt már bőségben bír, melyet drága pénzen más név alatt messzi földről megszerezni készül. A hol pedig borfajaink elnevezésére nézve még sincsen általános megállapodás ott ezerféle aggály és zavar van a szőlőszet előhaladásában.

De borainkkal sem állunk jobban, már csak azért sem, mivel azok helyes kezelésében általánvéve még kezdők vagyunk, mert azt eddig csak úgy tanultuk kezelni, a mikép az házi szükségletünknek megfelel, s mivel kifelé való

borkereskedésünk, több ide nem tartozó okonál fogva, eddig alig észrevehető volt, nem is volt okunk és alkalmunk arra, hogy azon okok és módokkal törődtünk volna, melyek segítségével a bortermelő külföld borait nagy értékű és a külkereskedésre alkalmas árukká idomította.

Vannak azonban mind köztünk, mind a magasabban állók közt többen, kik elérkezettnek vélik már az időt arra, hogy az eszélyes külföldi borászok példájára a gyakorlati tudományok és okszerű gyakorlat szövétnékét pinceszük eddigi homályába bevigyújk, bár nagy gátakat emel ezek hazafias igyekezete ellen a régi czopfos borászok conservatismusa, mely kedves tétlenséget az ál lelkiismeretesség leplébe burkolván olcsó és kényelmes vetőjával, minden okszerű haladásnak útját állja, vagy legalább a haladási törekvéseket ez uton is megnehezíti, nem is sejdítvén szűkkeblőségében, hogy egy nagy jövedelemforrásnak megindulását saját és hazája kárára mennyire gátolja.

Ha a művelt nemzetek közé felvétetni akarunk, — ha magukat a culturának eddig sejtületlen mélységű tengerébe vetni akarjuk, s benne mint rosz uszók nyomoruságosan elmerülni nem akarunk, akkor nem szabad szándékkal eldugulva tartanunk az ország jövedelmi forrásának egyik leghatalmasabb ágát, mint a milyent a természet áldása hazánk terjedt szőlőibe rejtett, de a melyet csak az igyekezet szabadíthat fel a haszont nem hajtó meddőség alól.

Előttünk a bécsi világkiállítás, mindazon előnyök kíséretében, miket nagyobb szerű világkiállítás eddig még sohasem nyújtott; közel esünk hozzá, a kényelmes dunai ut, vasuta-

ink több ága megkönnyítik még a kényesebb kiállítandó tárgyak odaszállítását is; kormányunk segédkezet nyújt s istápolja minden ebbeli igyekezetünket s arra szólít fel, hogy: hatalmasan készüljünk a bécsi világkiállításra.

Egy szaklap csak azon tárgyakra terjesztheti ki figyelmét, melyek szakába vágnak, ennélfogva részletesebb fejtegetésnek csak azon tárgyakat vetjük mi is alá, melyek egyenesen a szőlőszet és borászat körébe tartoznak.

A szőlőművelési és borászati kiállítási albizottság azt véleményezte, hogy a hazai szőlőművelés és borászat a bécsi kiállításban három irányban legyen képviselve; ugyanis:

1. Szőlőkiállítással.
2. Borkiállítással.
3. A hazai szőlőművelés és borászat állapotára vonatkozó adatok és segédeszközök bemutatása által.

Részt vettünk ugyan magunk is e kiállítandó tárgyak megállapításában, de azért legyen szabad a mikéntre nézve személyes nézetünknek, s utalán részesebb utmutatásainknak helyet engedni és pedig az idézett albizottság jegyzőkönyvének sorozata nyomán.

I. Szőlő kiállítás.

Az illető bizottság véleményezése szerint azon kellene lennünk, hogy

a) Az ország jelesebb borvidékeiről mindazon szőlőfajok állítassanak ki, melyek az illető borvidék borainak kiváló characteret adnak, tekintettel a fajborokra, melyek bizonyos fajta szőlőből szüretnek; s ennél megkiváncsítik, hogy p. o. a Balaton melléke a kékenyelűt, sárfehéret, szigetit, szőke fürtűt, zöldfehéret, szóval azon szőlőfajokat, melyekből bora készül, s melyek annak characterét adják, győ-

*) Jelen cikket, melynek figyelmes megolvasását nem ajánljuk eléggé bortermelőinknek — a jelesen szerkesztett borászati lapokból vesszük át, melynek mint tudjuk éppen a „Hegyalján“ van legkevesebb előfizetője, azon Hegyalján, mely világhíre jogosult borai mellett, alig van a világpiaczen képviselve termelékével.

TÁRCZA.

Székely leány.

Jelige: Szerelmemért feláldozom életemet,
Szabadságotért feláldozom szerelmemet.

Szellő lebben, falomb rezzen,
Oly szép s csábító az este!
A felkelő hold az égre,
Bibor piros alkonyt feste.

A virító ákác lomb közt
A fűmlele úgy el csattog — —
A virító ákác alatt
Két szerelmes úgy eluttog.

Kökény szemű oláh ifju,
Aranyhaju székely lányuval,
Versenyznek szerelemben,
A szerelmes csalógányuval.

Szerelmet lehel a föld is — —
Oly bűvös az esti óra — —
Édesen suttog a szellő — —
Csattan a csók bucsuzóra.

Oláh ifju, székely leány
Oly boldogok egymás mellett...
De jöttek a nehéz idők
S az ifjunak válni kellett.

Üstökös jött fel az égre
Ontották a földön a vért — —
S ment az ifju öldöklőni
Azt gondolva — — — nemzetéért.

Vért talál a nap kelése
Vért talál a lemenése

És az ifjut még is őrzi
Egy székely lány könyörgése.

* * *

Sötét éjjel néma éjjel
Mi pirosítja az éget?
— Sötét éjjel néma éjjel
Az oláhság falvat éget.

Megégett a csöndes hajlék,
Leszáradt az ákác lombja
Fészket vesztett fűlemle
Bánatát ott eladalja.

Alatta a székely lányka
Ugy elbusul úgy kesereg — —
A pusztító oláh csorda
Apját és anyját ölte meg.

Csak egy a mi erősi
Csak egy a mi vigasztalja:
Hogy szeretője honvéd a
Kilencedik zászlóaljban.

A mikor irt, aztat irta,
Mikor elment azt igérte,
És az ártatlan leányka
Imádkozott mindig érte.

* * *

A falban vigalom foly — —
Szól a gyilkosok zenéje — —
S kinek hangja úgy kihallik,
Az a lányka szeretője.

És e hangnak hallat'ára
Veszteségét nem siratja — —
Sápad — kékül a leányka,
Izonyu a gondolatja.

Késő éjig üli a tort
Az oláhság mind el ázik,

Ott alusznak mind egy csűrben,
Közülök egyszem hiányzik.

Siri esendü éji órán
Piros alkony kél az égen — —
Lárgol a csűr s az oláhság
Mind egy lábíg oda vészen.

És egy vész kiáltás hangzik
De senkisémet halgat rája — —
Temetésen halott ének
A székely lány hahotája.

Katona István.

A föld belsejéről.

(Természettani czikk.)

Forbes, az ismert angol természettudós, a „Globus“ szerint egy vasárnapi előadása alkalmával körülbelül következőleg szólott: Azon távolság, melyen eddig földünk belsejébe hatoltunk, aránylag igen csekély. A föld átmérője ugyanis 1718 mfd. a bányák legmélyebbike pedig uncsen egy negyed mrtfnyi. S a mai eszközökkel nincs is reményünk, hogy valami sokkal belebb juthatunk; mindazonáltal részint a vulkánok körül tett vizsgálódások, részint a kutak- és bányákban s más ilyen — bár aránylag csekély mélységű helyeken — szerzett tapasztalatok jelentékeny világosságot vetnek bolygónk természeti belviszonyaira.

A vulkáni tűnemények észleléséből következtetjük, hogy azon mélységben, melyből a vulkáni kitörések származnak, a föld izzó folyékony halmazállapotban van. A kihányt tömegek alkatrészeik tekintetében nem különböznek egymástól, bármelyik vulkánból valók legyenek is. A Hecla, Aetna vagy Vezuv lávaterményei lényegökben véve egészen megegyeznek az amerikai és ázsiai vulkánok ter-

keres, fűrtös, tehát cserepekben növelt s emel-fogva szállítható példányokban kiállítsa, miszerint a világ 1-ór azon szőlőfajok csoportjával megismertessék, melyeknek szokásos keveréke a balatonmelléki boroknak az ismert karaktert kölcsönzi, 2-szor meg azok jellemzetéről tudomást szerezzen, melyeknek fajborai, valami kiváló jelességet mutatóván, kívánatosá teszik, hogy azokat bizony felismerve s minden más fajtól megkülönböztetve azon elterjedésben részesítsük, melyet kitünőségükkel fogva megérdemelnek; s így fog hasonlólag az Érmellék, Magyarát, Neszmély stb. nevezetesebb magyar és társországaink borvidékeinek érdekében és feladatában állni, hogy karakterizált sajátos szőlőfajjaival a kiállításához járuljanak, miszerint nemcsak a világ eme fajokkal s azok specialis értékével megismertethessék, hanem egyszerűen azok különállása, vagy más vidékbeliekkel azonossága és synonym volta az összehasonlítás útján constatatassék.

S miután a fajok összehasonlítására, tanulmányozására és synonymiájuknak meghatározására a mostanihoz hasonló előnyű alkalom még soha sem kínálkozott, reméljük, hogy szőlősgazdáink saját és vidékük érdekében annál inkább is felhasználják e kínálkozó alkalmat, mivel a kormány a gyökereztetésre alkalmas cserepek ingyen kiszolgáltatása és szállítása által a kiállítás költségeit viseli, s annak kivihetőségét lehetővé teszi; részünkről pedig el nem fogjuk mulasztani, másik felől, miszerint szélesebb személyes ismeretségünkkel fogva, borvidékeink buzgóbb szőlőművelőit a részvételre egyenként fel ne szólítsuk, és azok számára, kik netalán a szőlők cserepekben meggyökereztetésében jártasak nem lennének, alább fogunk egy útmutatással szolgálni, mely több ízben tett tapasztalásaim szerint minden nagyobb nehézségek nélkül biztos célra vezet, s több oly előnyt nyújt, melyeket részletesen kiemelni, szinte alább leendő szerencsém

A szőlőfajok kiállítása foglalja magában:

b) A szőlőfajok gyűjteményes kiállítását, asztali és oly szőlőfajokban is, melyek a jelesebb hazai borok minőségére lényegesebb befolyással nincsenek ugyan, de az országban ellevén terjedve, a hazai szőlőszet ismertetése tekintetéből mégis érdekel birnak; az ily gyűjteményes szőlőkiállítás eszközzésére hivatal van első sorban az orsz. m. gazd. egyet. budai szőlőiskolája, az erdélyi gazd. egyesület, egyes termelők s terjesztők, p. o. Urbanek Fe-

rencz, Bogyai Lajos, Paget János, Kovács József, Dr. Málnay Ignác, Dr. Kielberger, Mathias János, Grossinger Vilmos és mások többen

A cserepekben vagy azoknak megfelelő kosarakban eszközzendő szőlőkiállítás időszakhoz kötött, vagyis a bécsi program szerint ideiglenes levén, azt foganatosítani természetesen csak 1872. szept. vége felé vagy október elején lehet, s habár igaz, hogy ezen időtől még messze vagyunk, még sem fog ártani, ha az érdeklettek számára az útmutatást a szőlőtőkék meggyökereztetésére nézve azonnal közzé tesszük; annál is inkább, mivel a cserepek, melyek e célra közöltségen adatnak, nagy részben készen is vannak már.

Utmutatás a szőlők cserepekben meggyökereztetésére.

A művelet, mely által a szőlőtőke valamely termővesszejét cserepben meggyökereztetni, és termésre hozni akarjuk, nem egyéb, mint nemes az ismert porbujtásnak, s attól csak annyiban különbözik mennyiben a közönséges porbujtás szabadföldben, — itt pedig alkalmas cserepben vitetik véghez.

Mindkét esetben szükséges, hogy a tőkének valamely jól kifejlett vesszejét még ősszel lefektessük és földdel betakarva a tél viszontagságai ellen biztosítsuk.

A mi esetünkben megtörténik ez az idejű ősszel.

1873. tavasszal kibontjuk gondosan a vesszőt téli takarója alól, s miután azt a cserep fenekén levő tágas lyukon áthúztuk volna, elbánunk vele szintugy, mint mikor más növényeket cserepbe ültetünk: a cserep fenekén levő nyílásokat csereptöréddel berakjuk, miszerint öntözéskor a víznek szabad átfolyás engedjessék. Erre berakjuk a virágcserep és az áthúzott szőlővessző keretét 1—2 hüvelknyi magasságban mohával a nedvesség jobb fentartása végett. Ezen előkészület után megtöltjük a cserepet jobb minőségű termőfölddel, mely eleve jól elkeverve 2 rész anyag, 1 rész homok és 1 rész földde átváltozott marhatrágyából álljon.

Mint virágok elültetése alkalmával, nem kell a cserepet egész a széleig földdel megtölteni, miszerint locsolás alkalmával a cserep elégséges vizet felfoghasson. A vesszőnek két, sőt három sáma állhat ki a földből, hogy az

egyik vagy másikkal meddősége esetén mégis termést nyerjünk.

A termés biztosításának más módja ez: a vesszőt a cserepbe csak akkor alkalmazzuk, midőn annak hajtásain a termés már felismerhető. — Hogy ez esetben a vesszőt eleve karóhoz kell kötni, miszerint hajtásait valami baj ne érhesse, az magától értetődik, valamint az is, hogy a hajtások arasznyi hosszúsága mellett már nagyobb ügyesség s vigyázat kívánatik arra, hogy 2—3 hajtást a cserep alsó lyukán sérelem nélkül átvezessünk; de hogy a dolog egy kis vigyázattal kivihető, arról számos tapasztalásaim tanuskodnak, s ép ezen körülményre számítva készült is a lyuk a cserep fenekén oly nagynak, miszerint a mivelétt azon át hiba nélkül véghez vinni lehessen.

Ha a termővessző az egyik vagy másik mód szerint a cserepbe alkalmaztatott, és a cserep a fentebbiek szerint földdel megtöltetett, karódarabokkal erősítjük azt meg állásában, körülvevén annak körületét földdel is, hogy a nedvességet jobban megtartsa és a vessző a cserepben könnyebben gyökereket vehessen.

Ha hosszabb termővesszők állanak rendelkezésünkre, lehet azokon a karikás kikötözést is alkalmazni.

A cserepben ápolt fűrtös szőlővesszőknek egyéb nyári megművelése nem tér el a nyári művelés ismert szabályaitól; meg kell azokat karózni, kikötözni, de főképp földjüket a kellő nedvességben megtartani.

Julius kezdetén gondoskodni kell már arról is, hogy a cserepbe huzott vessző az anyatóke által nyújtott tápláléktól elszakván, inkább saját gyökerének táplálására támaszkodjék, s azért félig be kell vágni annak azon részét, mely őt az anyatókéval összeköti; két hét múlva ismét mélyítjük a bevágást, s augusztus elején végkép elválasztjuk azt az anyatókétól, rendesen a nélkül, hogy az elválasztást megsínylené; mit annál inkább is bizony állíthatunk, mivel a szőlővesszők cserepekben ilyenén meggyökereztetése körül volt már alkalmunk bő tapasztalásokat tenni.

Nem az első cserepes szőlőkiállítás ez, melynek elrendezését és kivitelét magamra vállaltam, s mivel az elsőnek emléke, melyet az ötvenes évek vége felé szinte Bécsben rendeztem, talán még fennmaradt, de a nélkül, hogy annak szomorú vége a magyar szőlész közönség előtt ismeretes volna, legyen szabad ezen kertészeti

ményeivel. — Hogy a vulkánok izzó láva-tengerrel állanak összeköttetésben, következik azon valószínű befolyásból is, melyet a hold a vulkáni kitörésekre gyakorol; minélfogva (mint Palmieri saját észleletei alapján állítja) a láva az oceánhoz hasonló áramlásoknak van alávetve s Perry szerint a földrengések sokkal gyakoribbak a hold együttállása és ellenállása alkalmával, mint különben, kivált midőn a hold földközélemben valamely hely délkörén halad át.

Számos fontos adatból pedig még azon mélységet is meghatározhatjuk, legalább közelítőleg, melyben a földnek már izzónak kell lennie. Tapasztalás szerint ugyanis földünk belső melege a mélység növekedtével nagyobbodik. A források és artézi kutak, melynek vize annál melegebb, minél mélyebbről jön, egyaránt bizonyítják ezt. A külső melegingadozásnak csak a felső földrétegek hőmérsékére van befolyása; belebb azonban (65—70 lábánál némol kisebb, máshol nagyobb mélységben) van egy réteg, melynek hőmérséke független a külső hőmérséki változásoktól. Ezen állandó hőmérsékű rétegen alul a föld hőmérséke minden 100 lábra körülbelül 1 C. fokkal emelkedik. Ha tehát szabad feltennünk, hogy belebb, az ember által még ki nem fűrkészett rétegekben is, ezen meglehetősen szabályszerűség uralodik: úgy következtethetjük, hogy mintegy 12 méfnyi mélységben már minden olvasható anyag olvadási hőmérsékénél nagyobb a forróság.

E szerint földünk izzó folyékony tömeg, mely aránylag igen vékony szilárd kéreggel van körülvéve. Földünk alakja végre arra mutat, hogy egykor felületének is lágyabbnak kellett lenni; mert különben a tengelyök körül forgó lágy testekhez hasonlóan nem lapulhatott volna be sarknál és nem domborodhatott volna ki egyenlítőjénél.

Habár a geológok legnagyobb része osztja azon véleményt, mely szerint földünk egy vékony kéreg által határolt, izzó, gömbszerű test; mégis találunk, kik nem tartják azt elfogadhatónak.

E őszir is azon ellentétet teszik, hogy, ha a föld kérgé csakugyan aránylag oly vékony lenne,

ugy annak a belső iszonyu hőségtől meg kellene olvadnia.

Ezen ellenvetésre azonban könnyen megfelelhetni. Ugyanis a föld csak akkor térhetne ismét megolvadt állapotába vissza, ha eredeti hőmérsékét utólag visszanyerné; mit pedig aligha lehet remélni. Már azon körülmény, hogy a felületén hártva képződött, mutatja, hogy több meleget veszített rézint közlés, részint kisugárzás által, sem hogy folyékony állapotban megmaradhatott volna. S ha a hő veszteség folyvást tartott, mignem a kéreg annyira va tagodott, hogy rossz vezető sajátágánál fogva a további hűlést megakadályozhatta. Mihelyt a kéreg az állítólag bekövetkező olvadás következtében vékonyodnék: a hűlésnek ismét nagyobb mérvben kellene beállni. Miből világos, hogy az egyszer képződött kéreg, ha még oly vékony is, meg nem olvadhat.

Egy másik ellenvetés, mely némelyek által szintén fel szokott hozatni a fentebbi állítás ellen, követ-ez: Ha földünk csakugyan oly vékony kéreg által volna borítva, meg nem fogható, hogy ezen aránylag tojás-héj vastagságú réteg miképp bírja meg az Alpok, Himalayi s más óriási hegységek iszonyu súlyát. De ezen ellenvetés sem erősebb az előbbinél. Az óriási hegységeknek magasságát és terjedelmét csak a föld átmérőjével s felületének nagyságával kell összehasonlítani, hogy azonnal belássuk, miszerint, ha a tojás nem török össze egy darab tojás-héj sulya alatt: nem kell attól sem tartanunk, hogy a föld-kéreg, ha nem is vastagabb 12 méfnyi beszakad a hegységek sulya alatt, ha mindjárt 28000 láb magasak is.

Hophins, cambridgei tanár, állítása szerint a föld egészben vagy legalább nagyrészt szilárd; miután az ő kísérletei és számításai szerint a föld mozgásának a valósgóstól nagyon különbözőnek kellene lenni, ha belseje folyékony volna Delaunay, a párisi observatorium igazgatója, azonban határozottan kimutatta (1868 ban) feltevéseinek helytelenségét, számításainak alaptalanságát és következtetéseinek tarthatatlanságát.

Bunsen tanár is ellene van állításunknak, mely szerint a föld belseje izzó folyékony tömeg és pedig azon oknál fogva, mivel az sokkal nagyobb nyomás alatt van, sem hogy megolvadt állapotban lehetne. Véleményét számos kísérlettel támogatja, melyeket viasz-, csetvelő-, paraffin-, kén- s más könnyen olvadó anyagokkal tett s melyek mind igazolják azon törvényt, hogy a testek olvadására magasabb nyomásnál magasab hőmérsék kívánatik. Földünket vonatkozó következtetéseit azonban el nem fogadhatók; mivel, ha fel is kell tennünk, hogy a belsejében levő anyagok annál nehezebben olvadnak meg, minél közelebb esnek a középpontjához: mindazáltal azt is tekintetbe kell vennünk, hogy viszont a külső nyomás a hő okozta belső feszítő által többé-kevésbé egyensúlyoztathatik.

Ha feltesszük, hogy földünk egész tömög szilárd: miképp magyarázzuk ki a nagyszerű emelkedéseket és süllyedéseket, melyeket felületén mindenfelé látunk? Nem vezetnek-e ezen tünemények egyenesen azon következtetésre, hogy földünknek lehetetlen egészen szilárdnak lenni. És a vulkáni tüneményeket mi módon értelmezzük? Azt tegyük e fel, hogy földünk belseje csak azon elkülönözött helyeken izzó, honnan a tűzhányók lávaterményeket nyerik? . . . Hisz e feltevés ellenkezik a vulkáni tünemények körül szerzett ama tapasztalatokkal, melyek szerint a lávatermények lényegökben véve nem különböznek egymástól, bármely vulkánból származzanak is. A vulkáni kitörések és földrengések alkalmával észlelt és fentebb már említett árapályszerű belső mozgások sem értelmezhetők e feltevés alapján.

Összevetvén tehát a véleményünk és az ellenvélemények mellett szóló érveket, maradjunk kell azon állításunknál, hogy földünk belseje izzó folyékony tömeg, mely aránylag vékony szilárd kéreggel van borítva.

kaland nem egészen érdektelen históriáját olvasó közönségünk tudomására hozni.

Az 50-es években a magyar ember még keserű érzeteit sem tárhatta ki a világ előtt, ha Bécsben vele méltatlanul vagy igazságtalanul bántak, hanem elzárta azokat keble egyik zugában. Az idő, mely utóbb minden keserű benyomások élet eltompítja, eltompította a fentebbi élet is, de vissza-hagyta azok emlékét, melyet most már azért sem vonakodom a közönséggel megosztani, mivel a hozzákapcsolt eset akkor nyomorult állapotaink jellemzésére egy újabb adatot szolgáltat.

Kertész és szőlész voltam 50-es években; független ember, ki daczára az érvágásoknak, melyeket a 49-iki viszonyok vagyoni állapotán ejtettek, önalkotta függetlenségében, két keze keresményéből szerényen, de megelégedetten élt.

Mintegy 200 fajta szőlőt miveltem kertemben, s hogy azok jövedelmzését lehetőleg emeljem, kísérleteket tettem, tőkém termőveszeit a fentebbi utmutatás szerint cserepekben meggyökereztetni, s azokat mint önálló fürtös példányokat áruba bocsátani. Az ötlet méltán találkoztam és jól jövedelmezett, mert találkoztam a nemesebb fajokból 2—2 frton megvettek, és e szerint volt oly tőkém is mely hosszú metszés alatt tartva és kellőleg trágyázva 3—4 cserepes példányt adott, s ennél fogva 8—10 ftnyi jövedelmet hozott.

Ezen kicsinyben aratott fényes eredmények egy nagyobb szerű vállalatra bátorítottak fel.

A reá következő évben volt már 1000 darab cserepes szőlőm, jobbra a legnemesebb osztályi fajokból, s azt határoztam, hogy velük kiállításra rendezek Bécsben.

Összeköttesbe léptem a bécsi kertészeti társasággal, mely helyiségeit a kiállításra ingyen volt szíves átengedni. A gőzhajózási társulat is mérsékelt áron szállította fel a gyönyörű fürtök gazdagságában és különféleségében pompázó kincscimet, de igen sokba került a beszállítás az ugynevezett Császár-malmoktól be a városba; miután az csak butorszállító trolis kocsikon és hordrudakon volt eszközölhető.

Költségeim összege meghaladta az 1000 frtot, de az se baj sem volt, mert alig hogy hirdették a falragaszok a kiállítást 50 krnyi belépti díj mellett, hát csak egy önzönlöttek a gazdag kíváncsi bécsiek szőlőm megcsodálására, mely diszes etikettekkel, nemzeti színű karókkal és lobogókkal feldiszitve igen csinos látványt nyújtott.

Szakkedvelő vevők sem hiányoztak.

A chatalog három osztályt mutatott. Az I-ső osztálybeliek ára 4, a II-iké 3, a III-iké 2 frtra volt kiszabva, azon megjegyzéssel, hogy előpénz elfogadtatik, de hogy a példányokat csak a 6 napig tartó kiállítás végével lehet átvenni.

A példányok úgy keltek, mintha ingyen osztottam volna ki 4-ed napra alig rendelkeztem már 25 tőkével, melylyel a kertészeti társulat előzékenységét akartam meghálálni.

Pár ezer forintnyi nyereség dagasztotta tárczámat, de fájdalom nem melegedett meg benne.

Ez időben a kormány élén egy hatalmas ember állt; huszárjai mai nap is forognak még köztünk. — Sokat hallottam, olvastam róla, de látni sohasem láttam még őtet, — bár ma is azt mondhatnám.

A kiállítás 4-ik napján esett az eső; látogató a kellemetlen időben nem igen jött; de minek is jött volna? A szőlő úgy sem volt már az enyim; — pénzem elég volt; — Bécs a pénzes embernek sok élvezetet képes nyújtani, pedig éveket töltöttem el benne üres zsebbel. Gálában készültem fel a városba, midőn egyszerre a helyiségekben szokatlan mozgás támad, s a kertészeti társulat szolgáló suttogva terjesztik: „Bach miniszter ur ő excija érkezett meg!” Gondolhatni, hogy magam is — nem az ő kedvéért rám öltött — gálamban előrukkoltam, s általa nagy kegyességgel fogadtattam; elmondta, hogy ő is szőlőbirtokosnak a fia: hogy több szőlőfaját maga is ismer de azért mégis

kételkedni merészel azon, hogy kiállított gyűjteményem 200 fajta szőlőt foglalna magában.

Atnyújtottam neki a cathalogot; szeme véletlen a kadarkán akadt meg; elibe hoztam neki a névnek megfelelő tőkét, el nem hallgatván e legnemesebb hazai szőlőfajtánk kiváló tulajdonait; továbbá előhozatván a gyűjtemény valamennyi fekete fajtáit, kiemeltem a kadarka s a többi fekete fajok megkülönböztető jeleit, melyek azok mindegyikét önálló és megkülönböztethető változványnyá teszik; s így jártam el több vörös és fehér fajokkal is, úgy hogy ő excija elismerte, hogy gyűjteményem valóban ugyan annyi és különböző, felismerhető fajtákból áll.

Darabig hallgatott a vizsgálódó s úgy látszott, mintha a meglepődés jelei vonultak végig arczán.

— S most mit szándékozik az ur csinálni ezen becses gyűjteményével? kérdezé egyszerre.

— Eladtam, — volt feleletem.

— Mit, már eladta? s ki a vevő?

— Pár száz ember vette meg 2—3 darabként?

— Darabonként, s az ur szét hagyná daraboltatni gyűjteményét, melynek összeállítására évek fáradaiba került?

— Sajnálom, — felelém, — de mit tevé legyek, ha nem találkozik vevő, ki az egészet megtartaná.

— E vevő vagyok én, — mondá ekkor a miniszter, — de sétáljunk most ki a kertbe, hogy a dolgot tisztába hozzuk.

Az eső esendesen, de sürűen esett, s rajtam a legesinosabb, de egyetlen szalon-öltözékem; mivel azonban az országboldogító magas vendég gondolataiba merültem, s az esőt figyelembe sem véve sétáltam lassu léptekkel a szabadban folytatta, egyebet sem tehettem, mint vele lépést tartani.

Ugy látszott, mintha hosszabban tűnődnek magával, de utóbb mégis megállapodásra jutván, megállt, s így folytatta beszédét: — Meg lehet győződve ön, hogy én gyűjteménye valódi becsét s magasabb értékét méltányolni tudom, s azért meg nem engedhetem annak szét-darabolását, megengedem, hogy szenvedélyes szakbarátok egyes ritkább példányokért a precipium affectionist is szívesen megadják, de én magasabb szempontból ítéltem meg szőlőgyűjteménye becsét, s valamely gazdasági intézetünk számára tartom meg azt, elég lesz-e 2000 frt érte?

— Ily célra elég, — mondám, s meghajtottam magamat, — de csak az a bökkenő, hogy az egyes felektől már felvettem az előpénzt.

Küldje vissza, s adja tudokra, hogy az állam tette reá kezét, engem pedig látogasson meg egy hét mulván, mert csak akkorra tudhatom meg, vajlon Gratzban, M.-Óvárán, vagy Tetsenben van e nagyobb szükség ezen érdekes gyűjteményre.

Vissza küldöttem vevőimnek a pénzt, kik azt csak vonakodva fogadták el.

A kitűzött hét letelt; többször megjelentem a miniszter ur előszobájában, de ő excija nagyon el volt foglalva; — utóbb azt adták tudomra: hogy gyűjteményemmel ismét tetszésem szerint rendelkezhetem, mert M.-Óvárán el van látva, és a többiek el nem merik fogadni a magyar szőlőgyűjteményt, minthogy az náluk a kevésbé kedvező climaticus viszonyok miatt diszteni úgy sem fogna.

Megbuktam tehát pár ezer forintig azért, mivel az 50-es években még egy szőlőgyűjteménytől is vissza riadtak, ha az magyar kézből került, és magyar szorgalom gyümölcse volt.

E csalódásom keserűségét régem mosta már az idő, fennmaradt emléke ösztönül s biztosításkul szolgálhat csak arra, hogy a jövő kiállításán a magyar szőlésznek annál nagyobb eredményeket biztosítsunk.

Tarka észrevételek.

Varannó jul. elején 1872.

A szívélyes jószándéku vélemény őszinte ki-mondása a különféle modern pártnezet absolutismusi

nyomása alól kiemelkedett lelkületük előtt ritkán téveszti el jó hatását.

Mi is, bár a képviselő választások pálinkás és boros záporai még le nem zajlottak, pár őszinte szót kívánunk papirra tenni, megszívlelésül azoknak, akiket illet. Tisztelt megválasztott vagy megnem választott képviselőinknek kiadott programjait át-olvasva, sok oly nézet- és politikai véleménynyel jövünk találkozásba, mely művelt nemzet geniushoz illik; de találkozik több oly program is, melyben nem egy üres de fogárd ígért boszantja a józan gondolkodósuakat.

Sok képviselő jelölt eget-földet ígért választói előtt, csak hogy szavazóinak számát szaporíthassa s bejuthasson a parlamentbe. De hiába, ezen sajnos körülményen most egyelőre segiténünk nem lehet, miután a törvény értelme szerint sokkal nagyobb számú képviselők választatnak, mint a hány parlamentti s politikai capacitással dicsekedhetik szép hazánk.

Tekintetbe véve azonban azon igazságot, hogy az ismeretek és tapasztalatok hányát a határt nem ismerő jóakaró némileg pótolhatja: egyelőre egy képviselő felett sem illik határozottan pálczázt törni s tehetségéhez mért működésének jó hatása felől kétséget támasztani mind addig, míg usus nos plura docebit. Nem kell azon pessimistikus feltévesben lennünk, miszerint vannak oly képviselők az ország törvényhozói csarnokában, kiknek összes tudományuk nem bir annyi értékkel, mint amennyit napidij fejében kapnak. A legeszerűbb tehetségben is letehetik bizonyos adagja a józan itélő képességnek, lélek-erő s politikai jellemzilárdságnak.

Minden tudomány és pályának van gyakorlati és elméleti olda, mely józan itélőtehetség nélkül a tökéletesedés helyett félszűrségre vezet.

Ha egy országgyűlési képviselőnek állását, politikai, erkölcsi és társadalmi szempontból tekintjük, bátran kifejezhetjük amaz igazságot, mely szerint állása először: politikailag fontos, mert az államélet gépezete rendes forgalmának eszközzésében minden képviselő egy jelentékeny vagy kevesebb jelentőségű rugót képez, amint t. i. kinek-kinek egyéni tehetsége magával hozza a jelentőséget; másodsor erkölcsileg nagy horderejű, mert kellő magatartás mellett a választók ezreinek morális javát, ellenkező esetben kárát idézheti elő; — harmadszor: társadalmilag hatályos jelentőségű, amennyiben ezek érdekait hiven képviselni nehéz, de kitünően szép hivatás és feladat.

A ki tehát ily állápontra aspirálni, magát candidáltatni s megválasztatni kívánja, az vessen előbb számot önmagával, s ha nem is bir valami híres pa lamenti tehetséggel, vegye tekintetbe józan itélő tehetségének tükrét, nézzen bele, s vizsgálja meg, tudja-e magát, — ha távolról is — az államélet és a törvénytudomány mezjén tájékozni? mert méltán követelhetjük országgyűlési képviselőinktől, miszerint a viták heves csatájában is oly irányban tudják vezetni józan itélő tehetségüket, mely biztos utat mutat a hon boldogítására, s kilátást nyújt egy jobb jövőre, s ne engedjék át magukat a párt-édek kényu almának, melynek vastag meggyöke-resedése a társadalmi lét javának férgé.

A második megkívántató fökelleke az orsz. képviselőnek a lélekerő, mely nélkül nagyot, dicsőt és szépet, nemcsak a szellemi, hanem az anyagi téren sem lehet mivelni. A történelem és az élet bizonyítása szerint a diadalmi zászló csakis azon a téren loboghat büszkén, melyen a kislelkűség helyett az erős lelkület érvényesíti magát. Vajha minden képviselő felekesítve legyen e szép tulajdonság virágával, akkor a törvényhozás terén történt megállapodásokban nem tűnnek fel oly gyakori abnormalitások hydra-fejei. Miértis, kell, miszerint minden képviselőnek fötörekvése elodázhatlan kötelmo legyen meggyőződésének és véleményének bátor nyilvánítása akkor is, midőn gyanítja, hogy e miatt pártbelieije előtt alább szilhat népszerűségének mértége.

Végre elkerülhetetlen szüksége van a képviselőnek politikai jellemzilárdságra, mely alatt értjük azon tántoríthatlan ragaszkodást, melyel a honatya bizonyos kormányformai elvek iránt viseltetik, s melyülfogva az államéletben előfordult események és szabályok kritikai oldala felől — bármily kényes körülmények közepett — meggyőződésszerű, consequens magatartást tanusít és hiven követ. Nem akarunk személyeskedésekbe bocsátkozni; de egy példa felhozatalát nem mellőzhetjük. A ki ősméri a jelen francia köztársaság elnökeknek, Thiers-nek, régibb s újabb műveit s figyelemmel kísérte politikai nyilatkozatait s az ezek szerinti gyakori ingatag magatartását, — nem fog csodálkozni, ha a különben nagy államférfi politikai jelleme felől többen kétséget támasztanak.

Igaz régi bölcs mondat ugyan, hogy: „sapientis est mu are consilium”, de ez csak akkor követhető, ha az egyéni elvek s meggyőződések tévessege nem hipohes seken, hanem világos jelleken alapul. Ősmérünk oly képviselőt, ki midőn a választói kör-ségekben járt korteseivel, a jobboldaliaknál jobb, a baloldaliak előtt baloldalinak vallá magát az egyszerű nép előtt. Az ilyen tett uraim, valódi malitiosus politikai jellemtelenség, melyet nem lehet nem kárhoztatnunk. Fájdalom, hogy a sors az ilyeneket gyakran magas polezára helyezi a kitüntetésnek.

Példa erre az egykori angol miniszter, Paulet, ki, bár politikai jellemzilárság tekintetében fűzfa és nádszál volt vala, mégis a kitüntetés magas fokát érte el.

Tárgyunk végén bátran hangoztathatjuk tehát azt, miszerint minden képviselő ernyedetlen szorgalmának tárgyául, kell, hogy tekintse pártja álláspontjának beható megismerését, észszerű okai tanulmányozását, s meggyőződését cserben ne hagyja soha; legyen szilárd képviselője s hangoztatója ama principiumoknak, melyek helyessége felől a történelem, józan ész, bölcsészet és a logika megdönthetetlen érvekkel kezkesedik, — így aztán talán fog jöni egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

Soltész Ágost.

Tárogató.

(Helyi, megyei s vidéki ujdonságok).

(1) **Társadalmi- és közéletünk** útere jelenleg nagyon keves dletjelt mutat. A „holt” vagy némelyek szerint a „savanyu ugorka idény” nálunk is beköszöntött alkitalan ürességgel, mely legszedítőbb a hírlapíróra nézve, kinek kötelessége alól nem lehet kibujnia. A saison e saharaszerű sivatagában valódi oázként tünt föl a tegnapi hangverseny, melynek műsorozatát lapunk megelőző számban közöltük, s mely siker tekintetében, himeztelenül szólva, igazán meglepő volt. Human ur tiszta szép játékával, minden művészi affektálás nélkül tárta fel előttünk zenészi talentumának kincseit ígérő aranybányáját, míg Troján ur gordonka játékában szintén művészi izlést, zenei mely felfogást s a technika sikos meredélyein eléggé ügyes átvonulást találtunk Liszy Kornél kisasszony, ki fölépésével alkalmat adott ezen műgazdag hangverseny rendezésére, mint igen jeles zongorászónó mutatta be magát. Előadott darabjai közül különösen a „Di vertissimant Kafkától, igazolá ezt mind technikáját, mind zenei átérzését tekintve. A számra nézve csekély, de válogatott közönség nemcsak több ízben zajosan megtapsolá a hangversenyzőket, de virágosok-rossal is jutalmazá, melyekre valóban érdemesek is voltak. A jövedelmet — melynek egy része a keletkezendő zemplénmegyei szegény alap javára volt felajánlva, s Liszy Kornél kisasszony csak is e jó-

tékonycezl íránti tekintetből ajánlá föl közreműködését s az összes magán részek kíséretét — azt hisszük a kiadás csaknem egészen fölemészté. Ez ugyan nem igen hízélgő körülmény, de tegyen róla a „saison morte,” mely műszerető közönségünk nagy részét még mindig távol tartja tőlünk.

* **A debreczeni országos lőrinczi vásár** aug. 2-3 péntek, szombat juh vásár; 4 vasárnap bűrvásár. 11. vasárnap sertés vásár; 12-13 hétfőn, kedden baromvásár.

* **A honvédek közmunkabeli kötelessége.** A honvédek közmunkabeli kötelességök fölött kérdés merülvén fel, a közmunka és közlekedési minisztériummal egyetértőleg abban állapodott meg, hogy a volt helytartótanács által a közmunkára nézve 1862-ben kiadott, s a közlekedési miniszter.um által némi módosítással fönttartott utasításnak a császári és királyi katonasághoz tartozó egyénekre vonatkozó szabálya a törvényhozás további intézkedésig a tényleg szolgáló honvédekre is a m. korona egész területén kiterjesztessék. Ennélfogva a tényleg szolgáló honvédek, ide értve a rokkantakat, valamint a honvédséghez tartozó egyéneket is, a törvényhozás további intézkedéseig, személyökre nézve a közmunka alól fölmentetnek; a szabadságot honvédek azonban ugy ezen kötelezettségüket, mint ingó vagy ingatlan birtok után kiállítandó ígás munkájukat teljesíteni kötelesek.

A magyar észak-keleti vasut építkezési munkálatai 1872. május vigin.

A február hóról tett e nembeli kimutatás óta a munkahaladás, százalékokban kifejezve, a vizsgáló bizottság által ekképen van megállapítva: a) **A debreczen-szatmári szakaszon** (14 mfd): alépitmény 97,8; felépitmény 92,1; magas építványok 94,2.

b) **A szatmár-szigeti szakaszon** (15, 11 mfd): alépitmény 85,2; felépitmény 86, 9; magas építványok 84,6.

c) **A királyháza-csapi szakaszon** (11, 33 mfd): alépitmény 88,1; felépitmény 86, 6; magas építványok 79,7

d) **A csap-ujhelyi szakaszon** (5,54 mfd): alépitmény 92,9; felépitmény 83,7; magas építványok 79. 6.

e) **Az ujhely-szerencsi szakaszon** (6,94 mfd): alépitmény 98,5; felépitmény 98 8; magas építványok 90,4.

f) **Az ujhely-kassai szakaszon** (8,50 mfd): alépitmény 73,8; magas építványok 40,0

g) **A bátyu-munkácsi szakaszon** (3,48 mfd): felépitmény 89,2; alépitmény 81,6; magas építványok 75,5.

Az első s. a. ujhelyi gőzmalom részvény társaság

ÖRLEMÉNY ÁRJEGYZÉKE S. A. UJHELYBEN.

Árak oszt. értékben „100 bécsi font után” S. a. Ujhelyben költségmentesen készpénz fizetés mellett kötelezettség nélkül, nagyobb vételknél engedés

„Bérmertett zsákban”

Buzallsztek		Szám	O. é.
			ft. kr.
Asztali dara nagyszemű	A	17	—
„ „ apró szemű	B	17	—
„ „ közönséges	C	16	50
Királyliszt	O	16	50
Lángliszt különös	1	16	—
„ vagy süttő kivonat	2	15	50
Zsemlyeliszt különös	3	15	—
szinte	4	14	80
Kenyerliszt első rendű	5	14	40
„ második rendű	6	12	50
„ harmad rendű	7	11	50
„ negyed rendű	8	10	50
Lábliszt finom	9	8	30
Buzakorpa zsákkal	10	2	90
„ zsák nélkül			240

Rozslisztek		Szám	O. é.
			ft. kr.
Rozsliszt	I	10	80
„	II	10	40
„	III	9	50
„	IV	8	—
Korpa zsákkal	V	3	20
„ zsák nélkül			270

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: **BORÚTH ELEMÉR.**

Árverési hirdetmény.

Melyszerint közhírré tétetik: hogy a nagy-mihályi és vinnai gróf Sztáray Antal uradalmához tartozó koresmáltatási jogok, jelesen N. Mihály városban az ugy nevezett Koshoz címzett vendéglőben, Szarvas és Veresökör koresmákban, nemkülönben még egy negyedik a vár sban szabadon felállítandó helyen gyakorlandó italméresi jog, továbbá Sztrányán, Topolyán, Petrőcz, Verbőcz Kaluzsa, Kuszin Nagy-Gérsény, Nagy-Zalacska, Kis-Zalacska, Kurecska, Lucska, Revistye, Jesztrabb, felső Ribnyieze, Jósza, és Hlivistye községek és pusztákban italméresi jogok egyenkint közárverés utján N. Mihály városban az uradalmi irodában folyó 1872-ik évi augusztus 21-én reggeli 9 órakor tartandó árverés utján folyó 1872-ik évi október 1-től kezdendő folytonos három évre külön-külön fognak haszonbérbe adatni. Az árverési feltételek, melyekben egyszersmind a koresmai épületek évi bére külön van meghatározva, és mely feltételek szerint bér szerződések is megfognak köttetni az uradalmi irodában, addig is megtekinthetők, azon időre zárt ajánlatok is az ígérendő évi bér összegnek 10° tok készpénz mint bánatpénz letétele mellett elfogadtatnak.

Kelt Nagy-Mihály julius 12-én 1872.

az uradalmi igazgatóság.

1-3

Látogató-jegyeket,
továbbá levélpapiron és couverteken megkivántató

MONOGRAMMOKAT

gyorsan és jutányosan állit ki az e célra szolgáló s közölsébb megérkezett gépecskéjén

Schön Fülöp,
diszárú kereskedő S. a. Ujhelyben.

Vasárnap julius 28. 1872.

A Zsólyomkán

Nagyszerű tűzjáték Sturwer bécsi es. k. udvari tűzmesster mű tanulója által,

két óriási léghajó

vetély emelkedése,

1-ső Bismark, 2-ik Napoleon.

Többet falragaszok utján.

S.-A.-Ujhelyben

a fő-utcán levő

„STEIBL”-féle ház

eladóvá tétetvén, a venni szándékozók eziránt alulírttal értekezhetnek.

ÖZVEGYI JÓZSEF

2-3 Ungvártt.

Első magyar gácsországi vasut.

F. é. julius 1-én fog a Chyrów-kroszienkói részszakasz a közforgalomnak átadatni.

Ezen naptól fogva Kroszienko állomásban személyek, pogyász, gyors s teheráru szállítások felvétetnek.

Az igazgatóság.

3-3